

---

5 Konfliktet: bashkërisht të kërkoen zgjidhjet (njohja e konfliktit dhe zotësia e zgjidhjes së tij).

---

6 Demokracia dhe të drejtat e fëmijëve: ne do të marrim pjesë në to! (*Kuptimi për drejtësinë, nocióni i demokracisë*).

Shumë nga këto tema u referohen përvojave shumë personale, përjetimeve dhe pikëpamjeve të nxënësit/es. Praktikimi i tyre në klasë kërkon nga mësuesi/ja delikatesë, maturi dhe një klimë klase të karakterizuar nga besimi dhe pranimiti. Pa këto parakushte të rëndësishme, rreziku është i madh që nxënësit/et nuk do të jenë të hapur për t'i trajtuar këto tema dhe qëllimet e paraqitura më lart nuk do të arrihen ose do të arrihen vetëm pjesërisht.

3. Orientimi në fushën e kompetencave në MGJP

Orientimi në fushën kompetencave, si një parim i rëndësishëm i pedagogjisë aktuale, trajtohet me hollësi në kapitujt 2, 5 dhe 9 të doracakut „Bazat dhe arsyet“. Janë tri kompetencat kryesore të një rëndësie themelore për temën e kësaj broshure:

- a) *Kompetenca e perceptimit*, e zgjeruar në kompetencën e pranimit: këtu bëhet fjalë për zhvillimin kognitiv të aftësisë ndijore-emocionale, për perceptimin e botës së jashtme dhe botës së brendshme me të gjitha shqisat, për zhvillimin e përfytyrimeve të brendshme për ta perceptuar veten si pjesë e proceseve të komunikimit. Nxënësit merren seriozisht dhe pranohen me botët e tyre emocionale dhe format e përvetësimit.
  - b) Tek *kompetenca e reflektimit* bëhet fjalë për zhvillimin e aftësisë kognitive, që duke përdorur gjuhën (përkatesisht konceptet abstrakte) të krijohen lidhje sa më të mëdha e të ndërsjella, të trajtohen dhe të reflektohen.
  - c) Tek *kompetenca (komunikuese) e të vepruarit* bëhet fjalë që të perceptuarit dhe të reflektuarit, nëpërmjet veprimit komunikues, të gjejë shprehje në botën personale jetësore. Nëpërmjet kësaj i mundësohet individit të ndikojë në mjedisin e tij jetësor dhe të zhvillojë forma të reja të shprehjes dhe perspektiva të reja të veprimit.
-

Sipas Holzbrecher (1999/2009; shih bibliografinë) tek kompetenca ndërkulturore bëhet fjalë për ndërlidhjen e fushës së subjektit me botën jetësore dhe me fushën shoqërore, në mënyrë që fëmijët dhe të rinjtë të mund të fitojnë përvojën e vetefikasitetit. Kjo kategori e katërt mundëson për të zhvilluar modele të reja përceptimi, reflektimi dhe veprimi.

4. Koncepti i mjedisit jetësor si bazë e rëndësishme

Se sa e rëndësishme është që pedagogjia dhe mësimi në shkollë t'i përshtaten botës reale jetësore të nxënësve/eve, është theksuar disa herë në doracakun „Bazat dhe arsyet“; krahaso sidomos kap. 5.4 dhe 2.3. Sigurisht, që orientimi nga bota jetësore luan një rol qendror edhe në pikëpamje të ndërkulturës dhe kompetencave ndërkulturore. Kjo, vlen edhe për aspektet gjuhësore të shoqërisë multikulturore: shumëgjuhësia e bota jetësore, jeta në, me dhe mes gjuhëve të ndryshme – është një realitet i gjallë, i cili duhet të diskutohet dhe të vlerësohet (krahaso posaçërisht për këtë qëllim, njësinë 3 «Gjuhët tona»).

Fëmija i MGJP si subjekt i mjedisit të tij të jetesës është gjithmonë edhe anëtar i shoqërisë. Si i tillë, ai lëviz në fushën e subjektit, mjedisit të jetesës dhe të shoqërisë. Me këto fusha lidhen edhe ndërveprimet e situatave të shumta ndërkulturore dhe ndërvepruese (interaktive). Këto kërkojnë të mësuarit ndërkulturor, ballafaqimin me proceset e identitetit dhe kushteve shoqërore. Në të njëjtën kohë ato mundësojnë që njerëzit ta përjetojnë veten si subjekte vetëvepruese. Pjesa në vijim e sqaron më për së afërmi këtë parim të rëndësishëm.

Subjekti dhe orientimi në mjedisin jetësor

Fëmijët dhe të rinjtë lëvizin në kontekste të ndryshme: në familje, në shkollë filllore, në kohë të lirë, tek të afërmit, tek fqinjët, me bashkëmoshatarët (në rrethin shoqëror) etj. Secila nga këto kontekste sociale paraqet një botë të vogël, me vlerat dhe normat e veta; tërësia e tyre e përbën mjedisin jetësor të individit. Orientimi në mjedisin jetësor, si parim pedagogjik ka kuptimin e orientimit drejt fëmijës si subjekt të caktuar (këtu dhe tani), me paranjohuritë e tij, me qëndrimet e tij, me rolet e ndryshme dhe me botën e brendshme të tij.

Fëmijët duhet të ballafaqohen me identitetin e tyre dhe me përfytyrimin që kanë për veten dhe për të tjerët, në mënyrë që ta perceptojnë veten të aftë si subjekte vetëvepruese dhe të marrin përgjegjësi për veten e tyre dhe për organizimin e mjedisit të tyre të jetesës. Ata duhet të zhvillojnë ndjeshmërinë (sensibilitetin) për perceptimin e vetvetes dhe të tjerëve dhe të ballafaqohen, si me ngurrimet (rezistencat) e brendshme, ashtu dhe me kërkesat e jashtme.